



## KITKAJÄRVIEN JA POSIONJÄRVEN HOIDON JA KUNNOSTUKSEN TYÖRYHMÄN IV KOKOUS

Aika: Tiistai 16.12.2014 klo 15.00 -18.00

Paikka: Nuorisokeskus Oivanki (Rovaniementie 62a, Oivanki, Kuusamo)

Läsnäolijat:

Olavi Jäkäläniemi, Kuusamon kalastusalue  
Teemu Junttila, Kuusamon kaupunki  
Pertti Ahola, Metsäkeskus Lappi  
Ari Takapuro, Hyväniemen osakaskunta  
Veikko Keränen, Kesäniemen osakaskunta  
Vesa Kilpivaara, Virrankylän osakaskunta  
Jouko Jurmu, Etelä-Posion osakaskunta  
Pekka Ojala, MTK Kuusamo  
Heikki Tahkola, Pro Agria Oulu  
Tapio Sutela, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos  
Kati Häkkinä, Suomen ympäristökeskus  
Seppo Hellsten, Suomen ympäristökeskus  
Jaana Rintala, POP-ELY  
Teemu Ulvi, Suomen ympäristökeskus  
Tiina Nokela, Suomen ympäristökeskus  
Satu Maaria Karjalainen, Suomen ympäristökeskus

### 1. Kokouksen avaus

Työryhmän puheenjohtaja Olavi Jäkäläniemi avasi kokouksen klo 15.00 ja toivotti kaikki tervetulleiksi.

### 2. Edellisen kokouksen muistio

Teemu Ulvi esitteli edellisen kokouksen muistion.

Seppo Hellsten kertoi uutta tietoa vesiruttotutkimusten etenemisestä. Kesällä 2014 Partasenlahdella havaittiin kemikaloinnin vähentävän vesiruton kasvua. Vesirutto on kuitenkin jatkanut leviämistään useissa Kuusamon järvissä. Pohjois-Karjalassa vesirutto on levinnyt kirkasvetisiin järviin viime aikoina erittäin voimakkaasti. Tutkimusta vesiruton leviämisen syistä ja mahdollisista leviämisen ehkäisykeinoista jatketaan.

### 3. Verkkokoekalastusten tulokset

Tapio Sutela esitteli kesän 2014 verkkokoekalastuksen tuloksia.

Särkiä tavattiin kaikilla hankkeessa tutkituilla Yli-Kitkan, Posionjärven ja Soudunjärven koealoilla. Ala-Kitkalla vuonna 2011 tehdyissä koekalastuksissa oli ollut täysin erilainen tilanne: koekalastuksissa ei tavattu yhtään särkeä.

Mahdollisia syitä särkivaltaistumiseen ovat ravinnekuormitus ja rehevöityminen. Kitka on myös emäksinen, varsinkin Yli-Kitkan Konttiselkä. Ilmaston lämpeneminen edesauttaa särjen ja siian leviämistä. Myös valikoiva kalastus ja rantanuottauksen huomattava väheneminen on todennäköisesti vaikuttanut osaltaan särkivaltaistumiseen.

Esityksen jälkeen keskusteltiin aiheesta ja todettiin, että särkivaltaistuminen on yleinen ongelma sekä Posionjärven että Yli-Kitkan alueella.

### 4. Jokien ja purojen luokittelu kuormituksen perusteella

Kati Häkkilä esitteli jokien ja purojen luokittelua kuormituksen perusteella. Kitkajärvien ja Posionjärven alueelle laskee yhteensä yli 60 puroa ja jokea. Näistä yhteensä 50 oli mukana näytteenotossa, jossa vuonna 2013 otettiin 230 ja vuonna 2014 160 vesinäytettä. Näiden vesinäytteiden tulosten perusteella Kitkajärvien ja Posionjärven alue on luokiteltu fosforin ja typen hajakuormituksen perusteella erilaisiin riskiryhmiin. Fosforin hajakuormituksen perusteella korkean riskin alueeksi luokituu Posionjoen valuma-alue. Typen hajakuormituksen perusteella luokiteltuna korkean riskin alueita ovat Haukipuron valuma-alue ja Noivionjoen valuma-alue. Posionjoen valuma-alue erottuu riskikarttatarkastelussa myös typen hajakuormituksen perusteella: se luokituu toiseksi korkeimpaan riskiryhmään.

### 5. Ehdotus toimenpiteiden kohdentamisesta

Toimenpiteiden kohdentamiskriteereinä on järven eri osa-alueiden nykytila, veden vaihtuvuus järven eri osa-alueilla, ravinnekuormituksen määrä järven osa-alueiden valuma-alueiden pinta-alaan suhteutettuna ja kokonaiskuormitukset suhteessa vastaanottavan järvioltaan tilavuuteen.

### 6. Ehdotus toimenpiteistä osa-alueittain

Toimenpiteiden kohdentamista varten Kitkajärvien ja Posionjärven valuma-alueet on jaettu neljään eri koriin. Ensimmäiseen (I) koriin on sijoitettu ne valuma-alueet joissa on tarvetta laajoille kuormituksen vähentämistoimenpiteille, toiseen (II) koriin ne valuma-alueet, joilla on syytä kiinnittää erityistä huomiota kuormituksen vähentämiseen ja kolmanteen (III) koriin ne valuma-alueet, joilla ei ole välitöntä tarvetta laajoille kuormituksen vähentämistoimenpiteille, mutta joilla kaikessa toiminnassa tulee kuitenkin välttää kuormituksen lisäämistä. Lisäksi neljännessä (IV) korissa ovat ne

valuma-alueet, joita tarkastellaan vielä tarkemmin hankkeessa.

Valuma-alueista korkeimpaan prioriteettiin eli I koriin sijoittuvat Posionjärven yläosan valuma-alueet (Posionjoki, Teuronjoki, Posionjärven yläosan lähivaluma-alue) ja Kaartoselän- Kuorikkiselän valuma-alueet. Valuma-alueista II koriin sijoittuvat Posionjärven eteläpuoliset ja Soudunjärven valuma-alueet (Lehtopuro, Mustajoki, Karhunjoki ja Teljonjoki), Kotijoen ja Elijoen valuma-alueet, Särkilahden valuma-alueet (Laurinjoki ja Särkijoki), Vasarajoen valuma-alue sekä Noiviojoen ja Ristijoen valuma-alueet. Lisäselvityksiä tehdään vielä hajakuormituksen merkityksestä Kesäjoen ja Soukkapuron valuma-alueilla. Kaikki muut alueen valuma-alueet sijoittuvat III koriin.

#### Posionjärven yläosan valuma-alueet

Kitkaan laskevista puroista ja joista Posionjoella on havaittu suurin fosforikuormitus. Alueesta peltoa on noin 2 %. Karjaa on noin 150 eläintä. Metsä- ja turvemaiden osuus on suurempi kuin muilla järvioltailla. Turvemaan osuus on noin 50 % valuma-alueesta ja alueen turvemaista on ojitettu noin puolet. Alue on melko harvaan asuttua ja asutus on keskittynyt järven rannoille.

Toimenpide-ehdotuksina alueelle ovat maatalouden kuormituksen vähentäminen Posionjoen ja Posionjärven lähivaluma-alueella, haja-asutuksen kuormituksen vähentäminen lähivaluma-alueella ja metsätalouden kuormituksen vähentäminen erityisesti turvemaiden ojitusalueilta. Lisäksi erityishuomiota tulee kiinnittää kuormituksen vähentämiseen hakkuiden ja maanmuokkauksen yhteydessä.

Työryhmä keskusteli aiheesta. Posionjoen ja Teuronjoen valuma-alueella metsän ravinteiden pidätyskyky on heikentynyt. Alueen ojitukset on tehty 1960- ja 1970-luvuilla. Posionjärven raju vedenlasku on ollut merkittävä ja on varmasti yksi taustalla vaikuttava tekijä niin kuin myös ihmistoiminta valuma-alueella. Aikoinaan lannoitetut pellot vapauttavat fosforia edelleen. Pohdittiin myös, soveltuisivatko käytöstä poistuneet pellot nurmiviljelyyn. Posionjärven yläosaa tulisi jatkossa tutkia tarkemmin toimenpiteiden kohdentamiseksi.

#### Kaartoselkä-Kuorikkiselkä

Haukipurossa on havaittu erittäin suuret typpipitoisuudet. Myös fosforipitoisuudet ovat korkeat. Turvemaata on noin 30 % valuma-alueesta, ja siitä peräti 2/3 osaa ojitettu. Lisäksi valuma-alue on hyvin pieni ja veden vaihtuvuus lahdessa on hyvin hidasta. Viemäroimättömien kiinteistöjen lukumäärä suhteessa alueen pinta-alaan on valuma-alueella suuri verrattuna muihin osavaluma-alueisiin.

Toimenpide-ehdotuksia alueelle ovat haja-asutuksen kuormituksen vähentäminen ja metsätalouden kuormituksen vähentäminen erityisesti turvemaiden ojitusalueilta.

Posionjärven eteläpuoliset ja Soudunjärven valuma-alueet (Lehtopuro, Mustajoki, Karhunjoki, Teljonjoki)

Toimenpide-ehdotuksia alueelle metsätalouden kuormituksen vähentäminen erityisesti turvemaiden ojitusalueilta ja maatalouden kuormituksen vähentäminen Mustajoen valuma-alueella

#### Kotijoki

Alueella on melko paljon peltoja verrattuna muiden purojen valuma-alueisiin. Toimenpide-ehdotuksena maatalouden kuormituksen vähentäminen. Työryhmän keskustelussa esille nousi se, että suojavyöhykkeet toimivat kaltevilla alueilla ja ne soveltuisivat alueelle hyvin.

#### Elijoki

Alueella on suurin peltojen osuus kaikista Kitkan ja Posionjärven alueen puroista. Toimenpide-ehdotuksena maatalouden kuormituksen vähentäminen.

#### Särkilahti

Toimenpide-ehdotuksina haja- ja loma-asutuksen kuormituksen vähentäminen sekä metsätalouden kuormituksen vähentäminen erityisesti tuoreilta hakkuu- ja maanmuokkausalueilta

#### Vasarajoen valuma-alue

Typen ominaiskuormitus on alueella koholla. Toimenpide-ehdotuksena haja-asutuksen kuormituksen vähentäminen

#### Noivionjoen ja Ristijoen valuma-alueet

Noiviojoella todella korkeat typpipitoisuudet ja Ristijoellakin typen ominaiskuormitukset koholla. Erityisesti Noivionjoella typen lähde tulisi selvittää. Pohdittiin, onko näytteenottopisteen läheisyydessä jokin typpilähde. Keskustelussa esille nousi maatalouden kuormitus, erityisesti lietelannan levitys alueella.

Toimenpide-ehdotuksina haja-asutuksen, maatalouden ja ojitusalueilla metsätalouden kuormituksen vähentäminen

#### 4. Työryhmän ehdotuksia jatkotoimenpiteiksi hankkeiksi ja hankkeiksi

Työryhmä keskusteli aiheesta ja totesi seuraavaa:

Posionjoen valuma-alueella koetaan olevan tarkemman selvittelyn ja suunnitteluhankkeen paikka. Myös Teuronjoen valuma-alueelle tulisi kohdentaa tarkempaa tutkimusta. Keskusteltiin, olisiko alueelle mahdollisuus saada uusi Kemera-hanke. Haukipurolla olisi mahdollisuus saada suhteellisen helposti näkyviä tuloksia. Maanomistaja olisi myös innostunut kunnostustoimista.

Työryhmä keskusteli mahdollisista rahoituslähteistä jatkotoimenpiteiden toteuttamiseen alueella.

Vesistökuunnostusavustusta voi saada Ely-keskuksesta. Ensi vuoden rahoitus- ja hakukäytännöt eivät vielä ole tarkentuneet. Myös ympäristöministeriöltä voi saada harkinnanvaraista avustusta vesienhoidon toimenpiteiden toteuttamiseen (50 % tukea). Haetaan paikallisilta Ely-keskuksilta. Koillismaan-leaderilta (entinen Myötäle) voi myös hakea rahoitusta pienemmille vesistökuunnostushankkeille. Jatkossa maatalouden kosteikkoehdot tulevat helpottumaan ja suojavyöhyketuen ehdot tulevat viljelijäystävällisiksi. Myös lietalannan sijoitukseen voi saada tukea.

Työryhmä toivoo, että alueen ihmisillä, kalastusalueilla ja toimijoilla on jatkossa yhteistä tahtotilaa. Työryhmä myös esittää, että alueella valvotaan tulevaisuudessa tehokkaasti jätevesiasetuksen täytäntöönpanoa.

#### 5. Ehdotus Kitkajärvien vesienhoidon toimintamalliksi

Työryhmä totesi edellisessä kokouksessa, että uusille virallisille yhteistyömuodoille Kitkajärvien hoitamiseksi ei ole tällä hetkellä alueella edellytyksiä, vaan yhteistyötä eri toimijoiden kesken on paras jatkaa hoito- ja kunnostushankkeiden yhteydessä. Hankkeen edustajat esittivät, että järvityöryhmä voisi jatkaa toimintaansa epävirallisena keskustelufoorumina paikallisten tahojen itse vetämänä toimintana. Työryhmä piti ajatusta hyvänä, mutta asiasta ei tehty varsinaista päätöstä. Joka tapauksessa pidettiin tärkeänä aktivoida vesialueen omistajia edelleen ja yhteistyön tiivistäminen järvien 11 osakaskunnan kesken on jatkossa välttämätöntä. Nykyiset Kitkalla toimivat kalastusalueet todennäköisesti yhdistyvät uudeksi kalatalousalueeksi ja siitä voisi tulla päätoimija järvien hoidossa ja myös järvityöryhmän työn jatkaja. Kalatalousalueella voisi olla hoitotyön vetämiseen tarvitaan tietoa, taitoa ja pääomaa. Jos työryhmän toiminta jatkuu, sen tilaisuuksiin olisi hyvä kutsua ulkopuolisia asiantuntijoita aika ajoin kertomaan ajankohtaisia kuulumisia.

#### 6. Muut asiat

Keskusteltiin Kitka-MuHa hankkeen loppuseminaarin ajankohdasta. Sovittiin, että loppuseminaari järjestetään Oulangalla Kuusamossa tiistaina 17.2.2015 klo 17–20. Loppuseminaarin tarkempi ohjelma ilmoitetaan myöhemmin.

#### 7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 17.15 ja kiitti kokousväkeä aktiivisesta keskustelusta

Olavi Jäkäläniemi  
puheenjohtaja

Tiina Nokela  
Sihteeri